

พรรคการเมืองไทย
ในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง
: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์

นายเกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-236-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**PROCESS OF POLITICAL INSTITUTIONALIZATION OF A THAI POLITICAL
PARTY
: A CASE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY**

Mr. Kiatfa Laohapornsvan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-236-6

เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์ : พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ (PROCESS OF POLITICAL INSTITUTIONALIZATION OF A THAI POLITICAL PARTY : A CASE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , 206 หน้า. ISBN 974-331-236-6.

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในรัฐสภาเมื่อปี พ.ศ. 2489 เพื่อการสนับสนุน นายควง อภัยวงศ์ อายุที่ยาวนานของพรรคประชาธิปัตย์อาจแจ่มแจ้งได้เป็นสี่ยุคสมัย คือ ยุคแรกระหว่างปี พ.ศ. 2489 ถึงปี พ.ศ. 2501 ยุคที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2511 ถึงปี พ.ศ. 2519 ยุคที่สามระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2531 และยุคที่สี่ระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึงปี พ.ศ. 2541 การศึกษาวิจัยโดยใช้กรอบความคิดว่าด้วยความเป็นสถาบันทางการเมืองของ Samuel P. Huntington พบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ผ่านขั้นตอนแรกของการเมืองไทยที่มีการแบ่งเป็นฝักฝ่ายในหมู่ชนชั้นนำในขณะที่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ขั้นตอนที่สองเมื่อการเมืองไทยมีการแบ่งขั้วระหว่างพลังนักศึกษาซึ่งร่วมกับชนชั้นกลางเคลื่อนไหวอย่างรุนแรง เพื่อต่อต้านอำนาจเผด็จการทหารกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ขั้นตอนที่สามเมื่อการเมืองไทยมีการขยายตัวและพรรคการเมืองเป็นที่ยอมรับของประชาชน และขั้นตอนที่สี่เมื่อพรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันทางการเมือง

พรรคประชาธิปัตย์มีระดับของความเป็นสถาบันทางการเมืองค่อนข้างมากกว่าพรรคการเมืองอื่น โดยพิจารณาจากความสามารถในการปรับตัวของพรรคที่มีอายุยาวนานกว่า 50 ปี อายุของกลุ่มผู้นำพรรคที่สามารถสืบทอดมาหลายรุ่น ความสามารถในการปรับตัวปรับหน้าตาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางการเมือง พรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถในการขยายสาขาออกไปเป็นจำนวน 173 สาขา ซึ่งถือว่ามากกว่าทุกพรรค ขณะที่ความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ไม่ต่างไปจากพรรคการเมืองอื่นมากนัก เพียงแต่ประสบการณ์ความแตกแยกอย่างรุนแรงในอดีตกลายเป็นบทเรียนในปัจจุบันที่ดี และถือเป็นคุณสมบัติประการสำคัญที่ส่งเสริมให้พรรคการเมืองไทยกลายเป็นสถาบันทางการเมืองได้ในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C831608 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: THE DEMOCRAT PARTY / POLITICAL INSTITUTIONALIZATION / PROCESS

KIATFA LAOHAPORNSVAN : PROCESS OF POLITICAL INSTITUTIONALIZATION OF A
THAI POLITICAL PARTY : A CASE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY. THESIS ADVISOR:
ASSOC. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D. 206 pp. ISBN 974-331-236-6.

The Democrat Party was an intra-parliamentary party in 1946 to support MR.Kuang Apaiwong. Its longitudinal age could be distributed into 4 eras; the first was between 1946-1958. The second was between 1968-1976. The third was between 1979-1988. And the fourth was between 1990-1998. The research study in regard of Samuel P. Huntington frame of thought about political institutionalization contributed to that The Democrat Party passed the first stage of Thai political context, a stage of factionalism among the elites, with low level of political participation. In the second stage, when there was a polarization in politic, the mass embraced of students and middle-class took a radical move to oust the military regime led by Field-Marshal Thanom Kitikajorn and Field-Marshal Prapas Jarusatien. The third stage was when Thai politics engaged in the expansion and political parties were recognized. And the fourth stage, when political parties attributed the institutionalization.

The Democrat Party possessed a higher level of institutionalization than the others. By considering its adaptability with longitudinal chronological age of over 50 years. Ages of parties' leaders, which inherited through generations. The adaptability of functions and responsibilities upon situations. The party was capable in expanding a number of 173 branches, accounted to more than the rest. But its coherence was similar to the others, simply the dissenting experiences in the old days contributed the heritages at present. And it was considered to be the most important characteristic to support Thai political parties to be political institution in the development process of political institutionalization.

ภาควิชา.....การปกครอง
สาขาวิชา.....การปกครอง
ปีการศึกษา.....2541

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์” เล่มนี้ จัดทำสำเร็จได้ด้วยความเห็นชอบของบัณฑิตวิทยาลัย และคณะรัฐศาสตร์ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิมมณี ในฐานะประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ในฐานะกรรมการ ซึ่งเป็นคณะกรรมการผู้คอยให้คำสอนอันทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้ และผู้ศึกษาวิจัยขอโน้มกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งที่มีอาจลืมิได้

อย่างไรก็ตาม เบื้องหลังความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ย่อมไม่ปรากฏที่ใด เว้นเสียแต่ในกิตติกรรมประกาศจักได้กล่าวถึง ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ นายพิชัย รัตตกุล รองนายกรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ และนางสาวอาภรณ์ รองเงิน หัวหน้าสำนักงานเลขาธิการ พรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งท่านทั้งหลายเหล่านี้ได้ให้การอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยที่จะลืมิเสียมิได้

วิทยานิพนธ์นี้อาจมีความไม่สมบูรณ์อยู่บ้าง ผู้ศึกษาวิจัยขอโน้มรับคำแนะนำและคำตำหนิไว้ และหากมีความสมบูรณ์ หรือยังประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยสืบเนื่องไฉริ ขอได้ถือว่าคุณความดีของคณะบุคคลดังกล่าว รวมทั้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นที่รักยิ่ง

ด้วยคุณความดีที่จักมีปรากฏขึ้นในภายภาคหน้า ผู้ศึกษาวิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อบุญทรง และคุณแม่น้อย เลอาหะพรสวรรค์ บิดามารดาผู้บังเกิดเกล้า รวมทั้งคุณอ่ำไพ ศิริจันทร์ ภรรยาอันเป็นที่รักยิ่ง สามท่านนี้เป็นกำลังใจที่สำคัญอันทำให้เกิดความสำเร็จครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของสภาพปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย	10
3. สมมติฐานในการวิจัย	11
4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	11
5. ขอบข่ายของการศึกษา	12
6. ประชากรและตัวอย่างของการวิจัย	13
7. วิธีการและแนวทางในการศึกษาวิจัย	13
8. นิยามความหมายของศัพท์สำคัญ	14
9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	15
10. การนำเสนอผลการวิจัย	15
2 แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	17
1. แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	17
2. ความหมายของพรรคการเมือง	18
3. กำเนิดของพรรคการเมือง	26
4. การแบ่งประเภทพรรคการเมือง	34
5. แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองและการสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง ...	38

3	พรรคการเมืองไทยในกระบวนการทางการเมือง	65
	1. ความเป็นมาของพรรคการเมืองไทย	65
	2. พระราชบัญญัติพรรคการเมืองไทย	86
4	พรรคประชาธิปไตยกับความเป็นมาในกระบวนการทางการเมืองไทย	98
	1. บทนำ	98
	2. พรรคประชาธิปไตยในกระบวนการทางการเมืองไทย : จากอนุรักษนิยมสู่ลัทธิเสรีนิยมใหม่	98
	3. พรรคประชาธิปไตยในขั้นตอนการพัฒนาทางการเมือง	121
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	173
	1. บทนำ	173
	2. บทสรุปเบื้องต้นบริบทของกระบวนการเมืองไทย	174
	3. บทสรุปพรรคประชาธิปไตยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง	175
	4. ข้อเสนอแนะ	181
	รายการอ้างอิง	184
	ภาคผนวก	193
	ประวัติผู้ศึกษาวิจัย	197